

Новоутворення: що потрібно знати про пухлини, сучасну діагностику та лікування

Новоутворення – це не автоматичний вирок і не завжди рак. Пухлини є патологічним розростанням клітин і тканин через порушення контролю їхнього поділу. За своєю природою вони поділяються на дві основні групи:

- **Доброякісні** – ростуть повільно, не проростають у сусідні тканини та не поширюються по організму (не дають метастазів). Проте їх не можна ігнорувати: збільшуючись, вони можуть стискати органи, викликати біль чи збої в роботі організму.
- **Злоякісні** – відрізняються агресивним ростом, здатністю пошкоджувати навколишні структури та поширюватися в інші органи.

Причини появи пухлин комплексні: від генетичних змін та спадковості до впливу екології, тютюнопаління, особливостей харчування чи ультрафіолету. Головне, що потрібно пам'ятати – остаточно визначити характер новоутворення лише за зовнішнім виглядом або симптомами неможливо. Для цього необхідна професійна медична діагностика.

Перелік симптомів, які потребують обов'язкового візиту до лікаря

Чимало пухлин тривалий час розвиваються безсимптомно. Проте є ознаки, які мають стати приводом для невідкладного звернення за медичною допомогою:

- Поява будь-якого нового незрозумілого ущільнення, вузла чи припухлості на тілі.
- Зміна форми, кольору, меж або розмірів наявних родимок (особливо за правилом **ABCDE**: асиметрія, нерівні контури, неоднорідний колір, збільшення діаметра чи будь-яка інша еволюція цятки на шкірі).
- Рани чи виразки, які не загоюються впродовж тривалого часу.
- Постійний кашель, незрозуміла захриплість голосу або труднощі під час ковтання.
- Будь-які незрозумілі кровотечі чи регулярний біль у будь-якій ділянці тіла.
- Різка та безпідставна втрата ваги, тривала слабкість і постійна втома без очевидних причин.
- Помітне збільшення лімфатичних вузлів.
- Стійкі зміни у звичній роботі кишечника чи сечовипускання.

Жоден із цих симптомів не є прямим підтвердженням раку (наприклад, ущільнення може виявитися звичайним запаленням). Проте перевірити його у фахівця потрібно обов'язково.

Сучасні стандарти онкологічної допомоги в Україні

В українській медицині впроваджено сучасні європейські підходи до ведення пацієнтів із підозрою на новоутворення. Наказом МОЗ України №473 затверджено нові стандарти формування та кодування онкологічного діагнозу на основі Міжнародної класифікації хвороб для онкології (ICD-O) та системи стадіювання TNM.

Що це означає для пацієнта?

- **Максимальна точність:** Тепер діагноз є структурованим клінічним паспортом пухлини. Він враховує не лише її розмір, а й точне місце розташування, морфологічний тип клітин, ступінь агресивності та специфічні біомаркери.
- **Уніфікованість:** Незалежно від того, в якій лікарні пацієнт проходить обстеження, діагноз буде зашифрований за єдиним міжнародним стандартом. Це дозволяє лікарям у будь-якому куточку країни однозначно розуміти стан пацієнта.
- **Індивідуальний підхід:** Точне кодування дозволяє медикам підбирати максимально ефективну схему терапії, адаптовану під конкретні особливості пухлини.

Як лікарі визначають природу пухлини?

Для встановлення точного діагнозу призначається комплекс досліджень. Результати звичайного УЗД, КТ чи МРТ допомагають знайти пухлину, але не завжди дають остаточну відповідь щодо її злоякісності.

Ключовим етапом діагностики є **біопсія** – забір невеликого зразка тканини або клітин пухлини. Після цього матеріал досліджують у лабораторії (гістологічний, цитологічний та молекулярно-генетичний аналізи). Тільки такий аналіз дозволяє точно спростувати або підтвердити діагноз і визначити тип клітин.

Мультидисциплінарний підхід до лікування

Сучасне лікування новоутворень давно вийшло за межі лише хірургічного втручання чи класичної хіміотерапії. Сьогодні онкологія базується на командній роботі – **мультидисциплінарному підході**.

У розробці плану лікування пацієнта беруть участь одразу кілька фахівців: клінічний онколог, хірург, радіотерапевт, патоморфолог, а за потреби – лікарі інших спеціальностей і фахівці з реабілітації. Залежно від характеристик пухлини пацієнту може призначатися:

- Хірургічне видалення пухлини.
- Променева терапія.
- Хіміотерапія або гормональна терапія.
- Сучасна таргетна (цільова) терапія та імунотерапія.

Спільна робота лікарів спрямована на повний комплекс потреб людини: від швидкого встановлення діагнозу до ефективного лікування та подальшого відновлення якості життя пацієнта.

Чого категорично не варто робити?

1. **Шукати діагнози в інтернеті.** Порівняння своїх симптомів чи фотографій із пошукових систем лише посилює паніку і веде до помилкових висновків.
2. **Займатися самолікуванням.** Прийом сумнівних трав, БАДів чи «протиопухлинних» народних засобів є небезпечним і призводить до втрати дорогоцінного часу.
3. **Ігнорувати проблему через страх.** Виявлення будь-якого ущільнення не означає вирок. Сучасна медицина має величезний арсенал методів, і чим раніше виявлено проблему, тим більше можливостей для успішного лікування пацієнта.

Ваш перший крок: Якщо ви помітили будь-які зміни в організмі чи симптоми, які не зникають упродовж кількох тижнів, – **зверніться до свого сімейного лікаря**. Він проведе первинний огляд, за потреби залучить профільних спеціалістів та скоординує ваші подальші дії.

Корисні інформаційні ресурси:

- **Офіційні роз'яснення Міністерства охорони здоров'я України:** moz.gov.ua
- **Національний канцер-реєстр України (статистика та аналітика):** ncru.inf.ua
- **Контакт-центр Національної служби здоров'я України (НСЗУ):** безкоштовний номер **16-77** (для консультацій щодо порядку отримання медичних послуг та направлень).